

Mödrar, upp till kamp för er rätt!

Elise Ottesen-Jensen

1928

Om moderskapsförsäkring.

Det är en känd sak - som för övrigt även statistiskt bevisats - att de ekonomiska förhållanden varunder arbetarklassen lever, driver ett ohyggligt stort antal arbetarhustrur att genom löneslaveri utanför hemmet söka förbättra familjens ekonomi. Och de statistiska undersökningarna ha även ådalagt, att behovet av hustruns förvärvsarbete växer i takt med ökandet av barnaskaran.

Ser man närmare på, vad detta betyder för de stackars arbetarmödrarna själva, för man, hem och barn, ja för hela klassen, kan man icke undgå att bli upprörd i sitt innersta.

Vår offentliga statistik visar, att kvinnorna i en fasansfullt stor utsträckning förgäves måste utstå havandeskapets och barnsängens mödor och lidanden, i tio fall av hundra få barnen icke uppleva sin första årsdag. Och ser man närmare på statistiken över spädbarnsdödligheten, får man veta, att dödligheten är allra störst under de fem första dagarna efter födseln. Men härav framgår med all önsklig tydlighet, vilken betydelse det har, att de små nyfödda få all den omvårdnad, som den moderna läkarevetenskapen påkallar just under barnets första levnadsdagar.

Men hur går det med detta, när modern är nödsakad att arbeta utanför hemmet?

Det skulle föra för långt att här framhålla alla de vådor, det kommande släktet utsättes för, genom att mödrarna måste uppträda som löneslavar.

Jag vill endast peka på, att man redan länge varit på det klara med och vetenskapligt fastslagit, att ett för tidigt återupptagande av yrkesarbetet efter nedkomsten ofta lägger grunden till en rad sjukdomar, som i regel äro av kronisk art. Obotlig invaliditet blir således ofta följden av att dessa kvinnor - som det ingalunda sällan händer - återupptaga arbetet redan en vecka eller tidigare efter förlossningen, vilket även kommer att drabba och skada barnet, som blir berövad den första tidens moderliga omvårdnad och framför allt går förlustig den lämpligaste födan - modersmjölken.

Vid sökandet efter bodemedel mot de missförhållanden, som framkallas av mödrars yrkesarbete, har det icke saknats rätt långt gående förslag.

Å ena sidan har röster höjts för, att dessa kvinnor skulle helt befrias från hushållsarbete och barnaskötsel, vilka uppgifter i stället skulle lösas genom kollektivistiska eller socialistiska anordningar. Å andra sidan har man i den vetenskapliga och praktiska diskussionen krävt förbud för gifta kvinnors yrkesarbete, åtminstone inom industrin.

Men den första åtgärden kan icke genomföras utan en socialisering av hela det nuvarande samhället. Vad den andra åtgärden beträffar, så är även den ogenomförbar under nuvarande samhällsförhållanden, enär kvinnans yrkesarbete för mycket stora delar av arbetarklassen är en nödvändig förutsättning för familjens existens.

Härtill kommer, att en mycket stor procent av mödrarna icke ha någon familjeförsörjare och omöjligt kan existera med sitt barn på det bidrag, som barnafadern utdömes att ge.

Redan länge har man inom den sociala lagstiftningen sysselsatt sig med problemet om, hur man bäst skulle kunna skydda arbeterskorna i egenskap av moder och hustru. Den vanligaste av de bestämmelser, som härvid kommit till bruk, är den, som föreskriver en viss tids ledighet efter nedkomsten.

Bland europeiska stater med arbetareskyddslagstiftning förekommer ett dylikt stadgande nästan allestädes utom i Finland och Frankrike.

Den tidsperiod till vilken denna barnsängsledighet fastställts omfattar i regeln 4 veckor efter nedkomsten, varvid likaväl enligt i Sverige, Danmark och Italien gällande bestämmelser arbetet kan återupptagas tidigare, om det med läkarebetyg kan styrkas, att det kan ske utan mén för arbeterskan. (Om barnet nämnes inget!) I Norge föreskrives en ledighet om sex veckor. Till denna tid kan ledigheten även utsträckas i Spanien, därest läkare vitsordar behovet därav. I Schweiz och Tyskland föreskrives en barnsängsvila av sammanlagt åtta veckor, varav minst sex efter nedkomsten.

Det behov av vila före nedkomsten, som enligt läkarevetenskapen har så ofantligt stor betydelse för så väl barnets vikt som förlossningens förlopp, har endast tillgodosetts av den engelska, norska och spanska lagstiftningen.

Men vad hjälper i det hela taget dessa skyddslagar, när man med dem avkortar kvinnornas inkomster och försämrar deras ekonomi, just på en tidpunkt, då de äro ännu starkare behov av inkomster än eljes?

Se, detta är den vackra medaljens baksida. Och den blev av ett par socialdemokratiska kvinnor framvisat för riksdagsgubbarna i förra veckan.

Det påvisades, att lagen om att den arbetarhustru, som skall bliva mor och sysselsättes inom industrin skall ha 2 veckors vila före och sex veckors vila efter barnsbörd nu varit gällande i 15 år, och att det därför var på tid, att man fastslog ett visst moderskapsunderstöd åt dessa kvinnor för den arbetsförtjänst, vilken de under denna tid gå förlustig.

Det var i avsikt att söka nedbringa dödligheten bland barnaföderskorna och barnen samt söka få ett sundare och friskare släkte, som bestämmelsen om ledighet gjorts. Alltså icke endast av intresse för familjen, utan vida mera av intresse för samhället. Men då måste väl samhället också känna något ansvar inför de fattiga människor, vilka de på detta sätt genom sina »humana» lagparagrafer ta brödet ur munnen på.

Ack, de socialdemokratiska kvinnorna talde för döva öron. Nog kunde riksdagen vara »human» i sin lagstiftning - så länge resultatet endast blev en ytterligare utpumpning av de fattiga arbetarhustrurna.

Då det blev tal om att skaffa mat till dem och deras nyfödda barn fick pipan ett annat ljud.

I första kammarn fann man det icke ens nödvändigt att diskutera frågan. Och även andra kammarn kröp bakom »en pågående utredning», som först måste företagas. Man vet att när man skall ha en »kunglig utredning» kan man få den sak det gäller utsatt ungefär hur länge som helst. Men så har man ju ändå räddat skenet, förstås!

Det hör till denna parlamentariska komedi, att redan 20 maj 1908 gjordes det framställning från riksdagen om en sådan utredning.

En sakkunnig kommitté blev redan den gången tillsatt med uppdrag att utreda frågan om een moderskapsförsäkring samt avgiva förslag därutinnan.

Kommitterade företogo på statens bekostnad resor i Tyskland och Frankrike för att studera de där rådande förhållandena och vunna erfarenheterna på ifrågavarande område och framlade 19 december 1911 sin utredning, vilken konkluderade i förslag om ekonomiskt understöd till barnsängskvinna under en tid av minst fyra veckor efter nedkomsten.

Men ännu fortsättes det med utredningar.

Riksdagsmännen tycks förstå sig ganska bra på att använda sabotage i denna sak, som i så många andra. Det är ju heller icke de, som lida under sina egna dagars brutala bestämmelser om att en fattig mor skall hålla sig hemma från arbete under en längre tid efter barnsängen, utan att veta sin arma råd för tillfredsställelse av den gnagande hunger, som även under gynnsammare förhållanden gnager på krafterna hos en digivande mor.

Det är en skam för ett land, som vill räknas med bland kulturstaterna, att man icke tillförsäkrar de kvinnor, som i »barnets århundrade» gå med det kommande släktet under sina hjärtan, säkerhet mot ekonomisk nöd och förtvivlan under nedkomstperioden!

Det är en skam, att våra mödrar icke själva skola få amma sina barn i en så upplyst tid som vår, då man vetenskapligt bevisat, vilken betydelse detta har för hela släktet!

Det är en skam att man genom lagbestämmelser fråntar en havande kvinna rätten att arbeta under närmaste perioden efter nedkomsten, emedan detta åsamkar samhället ett mindrevärdigt tillskott till befolkningen, medan man på samma gång underlåter att ekonomiskt hålla henne skadelös för det offer, samhället på detta sätt kräver av henne!

Må arbetarklassens kvinnor av detta tillvägagångssätt lära sig, att icke vänta sin ekonomiska rätt som en gåva från riksdagen.

Må de sluta upp i samlad trupp omkring de ekonomiska kamporganisationerna för att där tillsammans med sina manliga kamrater tillkämpa sig allt mera av sitt arbetes frukter och därigenom även möjligheten att kunna hålla sig hemma från arbetsplatsen så länge de önska, icke endast före och efter nedkomst, utan även så länge barnet skall ha modersmjölk och för övrigt behöver mors fostran och omvårdnad.

Om kvinnor och män stå trofast sida vid sida i solidarisk kamp på arbetsplatsen mot sina utsugare, och kvinnorna sluta upp med att - så som hittills tyvärr så allt för ofta varit fallet - utbjuda sin arbetskraft för

underbetalning och därigenom smutskonkurrera med arbetarklassens män, skola de ekonomiska kamporganisationerna snart kunna skaffa familjeförsörjarna så mycket bättre lönevillkor, så att arbetarklassens mödrar rkunna få ägna sig åt arbete i det egna hemmet och slippa att vända sig till »de som makten haver» med böner om lite mat under den tid, då samhället nekar dem arbetsförtjänst.

Sluten upp omkring våra kamporganisationer, ni kuvade arbetarkvinnor!

Sätt in hela er sega vilja och all er utpekulerade finurlighet i den ekonomiska klasskampen, och ni skola segrande kunna skratta de parlamentariska sabotörerna mitt i deras skamlösa anleten!

Ottar.

Det Anarkistiska Biblioteket

Elise Ottesen-Jensen
Mödrar, upp till kamp för er rätt!
1928

Tidningen Brand #9 1928

www.anarkistiskabiblioteket.se